

POŚLANIEC

MESSENGER
POLSKO-KATOLICKIEGO KOŚCIOŁA

Published weekly by Rev. Joseph Zielonko. — 74 13th Ave.

"Entered as second-class matter August 20th 1924 at the post office at Newark, New Jersey, under the Act of March 3, 1879."

Subscription per annum \$2.00 — Single copy 3 cents
Przedpłata rocznie \$2.00. — Pojedynczy nr. 3 centy

Vol. II. Newark, N. J. Sunday — Niedziela November 30th, 1924. No. 48.

TYŚ UCIECZKĄ MOJĄ PANIE

Tyś ucieczką moją Panie! Tego nie powatydzę się.

Boś jest mocą Swoją w stanie, chronić od przygody mię,

Przeto ufność mą położę w łasce i liłości Twej:

Ty mię wesprzesz dobry Boże, pośród trosk i w doli złej.

Od bezbożnych mię obronisz, I od nieprzyjaciół mych.

Od ich złości mię ochronisz, I od zdradnych sidił ich.

Niesh nie mówią żeś porzucił Wiernych Twych na pastwę im,

Obyś umysł ich odwrócił od służenia łądzom złym!

Będę wówczas zawstydzeni, Hańba do tknie dusze ich

I odstąpią zniewoleni, Od zamiarów niecnych swych

W Tobie szukam mej obrony, Bo ja nic nie zdołam sam,

W Tobie tylko z każdej strony, Pomoc i osłonę mam.

Tyś mi Panie od młodości, Dawał poznać wolę Swą

W niej chcę wytrwać w przeciwności, I wystawiać liłość Twą

Niechże odąd do starości, Dobroć Twoja otacza mnie!

Gdy mam Ciebie, przeciwności żadnej nie ulegnę się.

NIEUZASADNIONE PRETENSJE KOŚCIOŁA RZYMSKO-KATOLICKIEGO CO DO JĘZYKA ŁACIŃSKIEGO W LITURGJI.

Najdawniejsze pisma kościelne łacińskie powstały nie w Rzymie, gdzie do połowy 3-go wieku językiem liturgicznym był język grecki, lecz w Afryce prokonsularnej. (Rzym tępił Chrystjanizm największymi opresjami i najgwałtowniejszymi barbarzyńskimi środkami przez przeszło 300 lat.) Dowodem tego najstarszy łaciński dokument „Acta Martyrum Scillitanorum” z roku 180, oraz „Octavius Minucjusza Feliksa”, apologja, godna stanąć obok pism greckich apologetów z 2-go wieku. Według własnych słów, jego, był on adwokatem w Rzymie i dopiero w późniejszych latach wydebył się „z ciemności na światło mądrości i prawdy” (r.14.). Rzecz swą napisał prawdopodobnie pomiędzy 180 a 190 r. Treścią „Octaviusa” jest dysputa pomiędzy przyjaciółmi Minucjusza, chrześcijaninem Oktawjuszem i poganinem Cecyljuszem. Autor przyjął rolę rozjemcy. Cecyljusz, przekonany, bliżony do scytyzmu, broni wiary przedków, której Rzym według jego mniemania zawdzięcza swą wielkość i swalczca chrystjanizm, jako ułudę, drwiącą z siebie, z rozsądku i obywateli. Oktawjusz idzie krok w krok za twier-

dzeniami Cecyljusza, smaga politeizm, odpiera zarzuty czynione chrześcija-
nom i zamyka dialog pełnem uczucia
przedstawieniem wiary i chrześcijań-
skiego życia. Książka ta jest utrzyma-
na w tonie szlachetno-ludzkim; o ta-
jemnicach wiary niema żadnej
wzmianki.

Wlemy, że pierwsi Ojcowie Kościoła
byli na wschodzie i według obrządku
wschodniego odprawiano nabożeństwa
w pierwotnym Kościele, a więc w Rzy-
mie. Od połowy 3-go wieku poczynają
się okazywać pisma religijne w języku
łacińskim, ale poza granicami Rzymu,
bo aż w Afryce prokonsularnej. Ła-
cińska msza wprowadzoną została o-
koło roku 750. Kiedy Rzymianie za-
ciekle niszczyli wszystko, co miało
charakter religii chrześcijańskiej, Sło-
wianie już byli chrześcijanami i go-
ścili u siebie w Macedonji, Illyriji
i Dalmacji Apostoła Pawła i ucznia
św. Pawła — Tytusa mieli za swego
duchowego kierownika.

Kiedy Rzymianie żyli w barbarzyń-
stwie i upodleniu, Słowianie wydali
gwiazdę oświetlającą ciemny rzymski
horyzont — Hieronima ze Strydonu,
w Dalmacji, który na język łaciński
z greckiego przetłumaczył Pismo św.
którego dotąd nie posiadali, a które
odtąd w Kościele Rzymsko-Katolickim
jest używane i zowie się „Vulgatą”.

Pocóż ta dzika i nieuzasadniona pre-
tenzja oraz fałszowanie prawdziwej
historji?... Wolno było Rzymianom
zmienić język liturgiczny z greckiego
na łaciński, wolno jest nam Polakom
uczynić to samo.

Wzorując się na pierwszych twór-
cach religji chrześcijańskiej, a szcze-
gólniej na św. Pawle, który w liście
do mieszkańców miasta Koryntu, w
Małej Azji, tak oto pisze: „Jeśli trąba

niewyraźny głos wydaje, któż się do
boju gotował będzie? Tak i wy, jeśli
językiem nie wydadcie mowy dobrze
zrozumiałej, jakże poznać, co się mó-
wi? A wszakże w kościele wolę pięć
słów zrozumiałych powiedzieć, aby
innych nauczyć, aniżeli dziesięć ty-
sięcy słów językiem niezrozumiałym”:
1 Kor. 14. 8 - 19.

Rzymianie od połowy ósmego wieku
przestali być niewyraźnymi trąbami
greckimi, bo zaprowadzili u siebie
język łaciński. Część Polskiego Ludu
w Ameryce i Polsce uczyniła to samo.
Nie chcemy i my, Polacy, być niewyra-
źnymi trąbami Rzymu i jego urzęd-
ników; dlatego też odprawiamy nabo-
żeństwa po polsku.

Kochany Czytelniku, czy długo je-
szcze będziesz słuchał niewyraźnych
rzymskich trąb? Czas już wielki, aby-
śmy niewyraźne trąby łacińskie wy-
rzucili od siebie precz, tak samo, jak
uczynili Rzymianie przed wiekami.
W polskim naszym języku zrozumiałe
módlmy się i pouczajmy, bo tak było
od początku, tak ma być teraz, tak ma
być zawsze, bo tak nas uczył nasi pier-
wsi nauczyciele chrześcijańscy.

Ks. J. Zielenko.

JAK POGODZIĆ POJĘCIE NARODO- WOŚCI Z POJĘCIEM POWSZECH- NOŚCI KOŚCIOŁA?

Napisał ks. Andrzej Husznö.

Wszystkie kościoły ortodoksyjne no-
szą w sobie cechy nie tylko powszech-
ności, ale i narodowości. Czy to weź-
miemy kościół żydowski, czy rzymsko-
katolicki, czy prawosławny. Wypada
przeto zastanowić się nad przyczyna-
mi połączenia dwu tych pojęć napozór
sprzecznych. Wiadocznie pierwowzór

PROGRAM WIECZORKU: — Kłec walk — hopak, ruski taniec — Motlot i
Taniec Krakowski. Wykona 10-cio letnia tancerka Ellen.

Waldemar i Piko, br. Lerove: — żywy aparat — Jedna minuta — Czyk — Go-
łowe — Minister w Polsce — Magia i t. d.

**W SOBOTĘ, 29-go LISTOPADA, w sali ob. Rusiniak — dawniej —
Sołka, 62 Jones Street, Newark, N. J.**

Odbędzie się **Wieczorek Artystyczno-literacki** na cześć czytelników
Posłańca.

Wystąpi 10-cio letnia słynna tancerka Ellen i przybyli z Polski **ekscen-
tryści-Komicy-Kupiełści, Woldewar i Piko** bracia Lorove.

Zapewniamy Was, że będziecie zadowoleni, albowiem mowy, śpiewy, ku-
plety i tańce, rozweselą i ubawią nawet najbardziej posępnych i ponu-
rych.

Początek o godzinie 7:30 wieczorem. Wejście honorowe.

Kościół Boży, który te kościoły stają się naśladować, musiał te cechy posiadać. Dlaczego? Kościół Boży, Kościół Chrystusowy winien być kościołem powszechnym czyli katolickim, bo jeden jest Bóg i jedna ludzkość, jedna też prawda może być o Bogu. Zdają sobie z tego sprawę założyciele i reformatorowie kościołów, i przy swoich nie boskich tworcach ten przydomek katolickości czyli powszechności zachowują. Faktem jest jednak niezaprzecznym, że żaden z kościołów dzisiaj istniejących prawdziwie powszechnym nie jest, bo z pojęciem powszechności związana jest jedność i łączność kościoła, a tymczasem dzisiaj mamy nie jeden, lecz wiele kościołów. Wprawdzie niektóre kościoły, chcąc być logiczne, cechy jedności i łączności sobie zastrzegają, uważając wyznawców innych kościołów za gojów, glaurow, heretyków, pogan, czyli stworzenia podrzędniejszego gatunku, ale to świadczy tylko o ambicji wyznaniowej, a nie o tem, żeby ci istotnie byli tylko przez Boga wybrani i w poczet dzieci Bożych zaliczani.

W słownictwie religii starożytnych kościół, państwo i naród są synonima mi. Ten pogląd dotychczas utrzymuje się naprzód wśród ortodoksów synagogi żydowskiej, teoretycznie w kościele rzymskim, w kościołach: machometkańskim, buddyjskim, szintojskim, — japońskim — do niedawna w kościele prawosławnym, gdzie najwyższa władza duchowna i świecka t. zw. pontyfikat spoczywała lub spoczywa w ręku jednego władcy duchownego lub świeckiego.

Do niedawna panowała nawet i w Europie zasada: *cujus regio, ejus religio*. Iu więc było władców suwerennych w całym znaczeniu tego słowa, tyle kościołów, tyle religii. Bunt przeciw władzy oznaczał bunt przeciw Bo-

POŚLANIEC

Tygodnik poświęcony sprawom religijnym, społecznym i naukowym.

Urzędowy organ Polsko-Katolickiego Kościoła.

Pół urzędowy organ Kościoła Narodowego powszechnego.

Zarząd główny: 7321 Prairie Ave., Detroit, Mich.

---

reperuje, odnawia i przerabia maszyny do pisania po cenach umiarkowanych.

ANTONI ANDBASIAK
50 Beacon Street

SILVER & STEINBERG
Zakład Artystyczno-Fotograficzny
Mówimy po polsku
275 Fifteenth Avenue

Telefon Mitchell 6582

Przyjdź zobacz swojego starego przyjaciela, a przekonasz się, że ma najlepsze ubrania i palta, a ceny najniższe.

I. SUSSKIN
237 Springfield Avenue

Nowo otwarta
POLSKA GROSERNA I DELIKATESY

Zawsze świeże artykuły spożywcze
Upraszam Szanowną Ponoję o zakupy w moim sklepie

ST. KEMPSKI
280 W. Kinney Street

A. KOŚCIUKOW
Budowniczy i Kontraktor
Buduje i przerabia domy, garaże
14 Highland Terrace, Irvington, N. J.

KAROL MARONSKI
Polska Restauracja.

Śniadania, obiady, kolacje, przekąski i chłodne napoje w każdej porze dnia.
Ceny umiarkowane

32 Jackson St., Newark, N. J.

gu i religji. A jednak Pismo św. mówi że był czas, kiedy wszystka ziemia była jednym kościołem:

„A była wszystka ziemia jednego języka i jednej mowy”. — Genes XI. I. — Badania zaś lingwistyczne i studia nad początkami religji zdają się to po twierdzać. Pismo św. też nam prorokuje, że ta doskonała jedność wiary kiedyś powróci na ziemię, że się stanie jedna odczarnia i jeden pasterz. Tego rodzaju proces upadku i dźwignia się z upadku, jednoczenia i rozłam na części ludzkość już nieraz przechodziła i nieraz jeszcze przechodzić będzie. To dzieło odrodzenia restauracji, odkupienia dokonywuje Bóg w pewnych odstępach czasu przez Anioła swego, którym jest duch Chrystusowy Duch Boży. Takim był Adam, Abel, Noe, Jakób, Józef, Mojżesz, Dawid, Salomon, prorocy, sędziowie... których dzieje alegorycznie są w Piśmie św. opisane, a imiona te są tylko przydomkami, tytułami niejako jednego i tego samego Króla-Ducha, wielorakiego tylko w swoich przyjsiach. Bóg jednak będąc Duchem czystym, nie działa bezpośrednio, lecz za pośrednictwem ludzi, których używa jako swoje narzędzia pomocnicze.

D. C. N.

MISJE DAWNIEJ A TERAZ.

A wiesz ty chamie co to jest grzech? Czytanie ksiązek, niesłuchanie swego proboszcza, nie płacenie kolekty swemu proboszczowi, chodzenie do niezależnych zborów wyjawianie postępków swego proboszcza i chęć rządzenia księdzem, oraz prawdziwe dyabelskie żądanie aby kościoły były własnością parafian i jakieś chamskie parobasy miały komitety kościelne, kiedy na to Pan Bóg wybrał nas poświęcone oso-

HENRYK SŁAWEK

Polski Zakład Artystyczny

Fotograficzny

142 Ferry St.

przy Monroe St.

S. KOZUBAL

SKŁAD WĘDLIN I WYRAB MIĘSA
102 SO. ORANGE AVENUE.

Pozdrowienie Czytelnikom „Postańca”

A. COHEN

SĘDZIA POKOJU I NOTARJUSZ
231 COURT STREET

STAR SHOE CO.

J. Krygowski, właśc.

Wielki wybór obuwia.

Ceny umiarkowane. Grzeczna obsługa.

265 Springfield Ave.

LEON GÓRSKI

Biuro Realnościowe, Gospoda
i Restauracja

Pokoje do wynajęcia dla panów.

48 SO. ORANGE AVENUE

Tel. Market 9485

FR. RUSINIAK

Polska Gospoda, oraz hala na wszelkie
zabawy.

62 JONES STREET.

Telefon Market 6149

ADOLF KLEIN

Wybór mebli, pieców i nakryć na podłogę za gotówkę i na łatwe spłaty dla

każdego. Mówimy po polsku.

126 Springfield Avenue

by duchowne. A gdyby wam kto śmiał mówić inaczej jak ja tutaj, to go zabij bo to niedowiarek, rozumiesz? Nic ci za to nie będzie, boś zabił swego przeciwnika.

Ta nędza, którą wy cierpicie, pochodzi od samego Boga. Sam Chrystus cierpiał, a ty to czemu nie możesz? Chrześcianin jesteś a karczma ci pachnie, bo biznes, w sobotę balować ci się chce, a w niedzielę to spisz do południa, a potem idziesz na zgromadzenie słuchać zakazanej mowy i do tego jeszcze sobie kupisz książkę do czytania? Wszystko ci Pan Bóg daruje. ale czytania książek, które ci książdżakazał, tego ci nigdy nie daruje. Chcesz być zbawiony, to kup sobie książkę na świętej misji, bo pochodzi od Boga — Czy i Pan Bóg też ma skład książek? — i napewno cię zbawi, ty pijaku, cudzołożniku, salonisto, chamie, niedowiarku. Oto jak masz pięć dolarów, to przyjdź, wypowiedz się i uwierz w to, co ci mówię — a będziesz zbawiony."

W Betleem, Pa. tegoż samego roku 1905 podczas misji przystąpił do spowiedzi Józef Germoga. Gdy już spowiedź ukończył, misjonarz wypytał się ile ma pieniędzy przy sobie, jaki majątek posiada, nakoniec zażądał ofiary na kościół, za popelnione grzechy. Grzesznik naprzód ofiarował dolara, wreszcie pociężkim targu misjonarz przystał na pięć dolarów. Ponieważ ów Germoga miał tylko całe 10 dolarów misjonarz papier przeciągnął przez kratkę, a grzesznikowi kazał się udać do zakrystji, mówiąc, że tam dostanie resztę. Czekał tam bez śniadania do godziny 4-ej po południu, aż zjawił się

Tel. Mulberry 4536

DR. A. ALTOUNIAN

Specjalista w chorobach żeńskich. Leczy choroby zakaźne. Gwaraneją 20-letnie doświadczenie i tysiące wyleczonych pacjentów. Godziny przyjęć od 9—11 rano 2—4 po południu 7—9 wieczór.

12 Breintnall Place blisko Court House
Newark, N. J.

Tel. Bergen 3483.

DR. LEON BANACH

2834 Hudson Boulevard Jersey City

Tel. 9109 Market

POLSKI DENTYSTA

Dr. B. B. MATZ

41 BROOME STREET
róg Springfield Avenue

DR. JAMES S. E. FREEL

Leczy rupturę, zestawia złamane ręce i nogi bez operacji.

325 CHADWICK AVENUE

między Hawthorne Ave. i Jeffrey Pl.
Clifton, Harrison, MtProspect tramwaje i Lyons Ave. Jitney przechodzą o 1 blok.

Tel. Market 5048

H. HANDELMAN

Jedyny gwarantowany w mieście skład wszelkich Futur.

Reperacja, przerabianie naszą specjalnością

63 So. Orange Ave.,..... Newark, N. J.

Phone Market 4540

FRANK L. ADAM

Asekuruję domy, okna wystawowe. Automobile, piece parowe oraz wszelkie inne interesa.

772 Broad Street, Newark, N. J.
United States Savings Bank Bldg.

zaczny misjonarz i zapytuje Giermoga, czego sobie zyczy. Ten odpowiada, że ząda wzrotu 5 dolarów, które mu się należą. świętoblwy mąż odpowiada że za te drugie 5 dolarów może go jeszcze raz wyspowiadać i w ten sposób wyrówna się rachunek.

W każdej kolonji polskiej w Ameryce podobnych przykładów można znaleźć tysiące. Jakże zaś są skutki z tych misji, niech posłuży następujących kilka przykładów:

W 1907 roku po św. misji w Fall River, Mass. troje ludzi, przestraszeni obrazami mąk piekielnych, dostało pomieszania zmysłów, a jeden z nich pod wpływem szalu powiesił się, ponieważ nie dostał rozgrzeszenia na spowiedzi dla tego, że za takowe nie miał czem zapłacić.

D. C. N.

Uprasza się czytelników Posłańca o pomoc finansową. o odnowienie półrocznej prenumeraty. zasilanie ogłoszeniami i rozszerzanie między przyjaciółmi naszego pisma.

Kościół Polski Katolicki przy zbiegu ulic Wilsey & Warren. -- Nabożeństwa w niedzielę, o godzinie 10:30 przed południem, nauka dla dzieci o godzinie po południu.

Rodacy, braliście udział w nabożeństwach, których nierozumieliście. Bo i luź z Was mówi łacińskim językiem?

Przybywajcież więc licznie na nabożeństwa odprawiane w języku ojców naszych — w języku naszym, polskim.

Wszystkich zapraszamy

MARJAN NÓWAKOWSKI

Polska Gospoda

25 Broome ST.

N. BERTEL'S

Skład djamentów i wszelkiej bizuterji.

46 SPRINGFIELD AVENUE

S. ZBOROWSKA

Groszarnia z buczernią i Owocarnia.

259 FERRY STREET

Tel. Mulberry 3199—0395

I. SIEGEL

TARBY, POKOSTY, OLEJE,
TAPETY.

3 CHARLTON STREET,

przy Springfield Ave., Newark.

ST. KLASŁO

Cukierki, cygara, papierosy. Chłodne napoje i "Ice Cream"

92 Ferguson St.

Telefon Market 7239

JÓZEF ROTH

Polsko-Słowacki Pierwszorządny
MĘSKI KRAWIEC
Czyszczenie, prasowanie i reperacja
naszą specjalnością.

132 WEST STREET
między Montgomery i W. Kinney

ST. PALUBIAK

Polsko-Ukraińska Restauracja
oraz Hala na wszelkie okazje.

150 COURT STREET,

Telefon Market 3541

C. HAPANOWICZ Real Estate Broker i Notariusz

Biuro Realnościowe i ogólna asekuracja

Sprzedaż Kart Okrętowych na wszystkie linie, wysyłka pieniędzy do wszystkich części świata

Kupuje i sprzedaje domy, loty, farmy i wszelkie interesa.

254 Court Street, dawniej 245 Court Street

Telefon Bigelow 5117.

ST. KONIOR, Real Estate and Broker

Biuro realnościowe i Asekuracja

Sprzedaje i kupuje: domy, loty, farmy, różne interesa. Pomaga w wydobyciu pożyczek na hipotekę.

584 Grove Street,

Irvington, N. J.

MARCUS BUCHNER

Wielki wybór wszelkich futer, kołnierzy i narękawków dla pań

Grzeczna usługa — Ceny przystępne

96 Springfield Avenue,

12 So. Orange Avenue

ST. KRASNIEWSKI

POLSKA GOSPODA

266 Ferry Street

IRONBOUND CANDY CO.

Cukierki wszelkiego gatunku. Ice Cream, Soda, Cygary i papierosy.

200 Ferry Street

Samogrające Fortepiany „Pianola”

Fonografy, Rolki, Polskie Rekordy po zniżonych cenach i na bardzo dogodnych warunkach

A. J. CUNNINGHAM, Inc.

3 Belmont Ave., przy Springfield Ave.

Phone Waverly 3768

Jeżeli chcesz uprzyjemnić swój dom, to odwiedź nasz skład fonografów, Vicroli; posiadamy rolki i rekordy w różnych językach.

Ceny przystępne, usługa grzeczna

L. & R. KORN

162 Prince St., Newark, N. J.

SAMOGRAJĄCE FORTEPIANY „PIANOLA”

po cenach zniżonych

• \$235.00

Dodajemy bezpłatnie: 15 rolek i ławeczkę — za dostawę nie liczymy.

Mała wpłata i \$2.50 tygodniowo bez żadnych procentów uczyni wasz dom miłym i wesołym.

DOLL & SONS

561 Broad Street, Newark, N. J.